

Žarka
Vujić

Izložba kao znak za odabrane

Mario Beusan:

Arhitektura izložbe - na tragu hermeneutičkog diskursa

Gliptoteka HAZU, Zagreb

24.1.-24.2. 2008.

Iako osobno na prvom mjestu zamjećujem kvalitetu, poštujem i brojke. Stoga i za mene načiniti stotinu devedeset i jedan manje ili više (manjih ili većih) kreativnih uradaka, kakvim smatramo povremene i trajne izložbe (čitaj: stalne postavice muzeja), ostaje začudnim podatkom. Osobito u domaćim razmjerima, gdje tek pomalo hvatamo europski muzejski ritam gradnje/pregradnje muzejskih zgrada te oblikovanja stalnih i povremenih izložbenih atrakcija. Oni koji su u životu postavili barem jednu izložbu ili bili u blizini toga posla, znat će kako navedeni podatak istovremeno znači da je Mario Beusan, arhitekt kojem je to polazilo za rukom tijekom više od tri desetljeća, prošao na taj način kroz iskustvo stotinu devedeset i jednog kompromisa. Naime, ma kako nadahnuto tumačili fenomen izložbe, bila ona za nas, primjerice, vrhunski i neponovljiv umjetnički čin, odnosno djelo u kojem je još i važnija konačna poruka i doživljaj, na praktičnoj razini i u svijetu stvarne muzejske djelatnosti u Hrvatskoj ona je prije svega kompromis u smislu zadanosti/ograničenja prostora, raspoloživa novca, poznavatelja iz ustanova koje se bave baštinom, materijalne i nematerijalne građe itd. Dakle, to doista držim životnom i radnom hrabrošću vrijednom poštovanja, pa i slavljenja. Je li izložba duga naslova - *Mario Beusan: Arhitektura izložbe - na tragu hermeneutičkog diskursa*, postavljena tijekom prva dva mjeseca u prostoru Gliptoteke HAZU u Zagrebu, bila jedini i pravi način proslave?

Promišljala sam podosta njezin naslov, trudila se dosegnutim povijesnoumjetničkim i komparatističkim aparatom razumjeti ga

što je najbolje moguće. Kako je arhitekt Beusan u nedavnom razgovoru za *Vjesnik* (4. veljače 2008.) rekao da izložbe predstavljaju "popularizaciju muzejske građe", mogli bismo zaključiti kako svoj višegodišnji rad nije želio popularizirati, već gotovo zakriti iza riječi poput diskursa i hermeneutike. Jesam li pogriješila što sam ih zajedno pročitala kao autorovo viđenje uloge arhitekture izložbe kao govora/diskursa koji očigledno dominantno sudjeluje pri interpretiranju/razumijevanju poruka? No koju je poruku Mario Beusan želio interpretirati u Gliptoteci HAZU?

Bez dvojbe prigodnu - poruku o svojoj tridesetpetogodišnjoj avanturi oblikovanja izložaba u muzejima i galerijama diljem Hrvatske i šire, o njihovoj već spomenutoj količini, o bitnim elementima na kojima su one počivale (jasno uočljiva Beusanova trijada važnosti: predmet - boja - zvuk), ali i o vremenima u kojima ih je radio i društvenim mrežama za koje ih je radio, pa i o sebi samom, postavljenom slavljenički također na vremenskom pravcu. Sve to, nagađam, nalazilo se negdje u podlozi na kojoj se začela osobna potreba stvaranja ovoga malog projekta.

Dakako, drugo je važno pitanje na koje sam tražila odgovor bilo ono o, slijedim autora, izabranom *arhitekturi izložbe*. Rekla bih, budući da nije bilo zahtjeva za muzejskom profesijom, nego samo za prostorom, novcem, ali i prijateljskom i profesionalnom podrškom iz kruga arhitekata i dizajnera, da je Mario Beusan oblikovao minimalističku i visoko dizajniranu poruku, odnosno izložbu na tragu jedinstvenoga umjetničkog djela. Taj minimalizam vidljiv je već i na pozivnom pla-





↑ Poklonstvo množini predmeta u postavu Egiptanske zbirke u Arheološkom muzeju u Zagrebu

katu na zidu Gliptotekina parka skulptura - crveni kvadrat izmaknut na rub sivog pravokutnika i nečitljiv naslov na uskoj horizontalnoj sivoj jezgri. Dakle, na zidu znak za izložbu koja je i sama znak.

Osnovne orijentacijske i psihološke muzeografske elemente ipak se nije moglo izbjeći, primjerice diskretne male sive kvadratne strelice koje usmjeravaju. A na samom početku uvodna legenda, o kojoj kao muzeolog u Hrvatskoj ponekad imam potrebu napisati traktat. Taj uvodni tekst, ukoliko nemamo neku *in medias res* predmetnu ili inu dosjetku, mora postojati i mora posjetitelja uvesti u htijenje autorskog tima, u naraciju ili tek prezentaciju koja ga očekuje. On ima ulogu psihološke i intelektualne orijentacije u odnosu na temu i poruku izložbe i mora biti čitljiv i lako čitanjem savladiv. No kao da arhitekt tijekom svojega dugotrajnog rada nije

usvojio ovo jednostavno muzeografsko pravilo, a očevitno je ostalo nepoznato i njegovim suradnicima/sugovornicima iz muzeja i galerija. Stoga velike plohe teksta u bloku susrećemo na posljednjem autorovu uratku - izložbi *Dominikanci u Hrvatskoj*, na ulazu u stalni postav Muzeja seljačkih buna u Stubici (čak dvije prepune tematske legende pisane velikim tiskanim slovima koje čitamo polovicu vremena duže negoli one uobičajeno pisane!!!), itd. U Gliptoteci HAZU dočekuje nas, inače odličan, dug povijesnumjetnički prikaz Beusanova stvaralaštva iz pera Snješke Knežević, jednostavno prenesen iz kataloga, bez apstrahiranja i strukturiranja, a uza sve to oblikovan, kao i uvijek, u zatvorenom bloku. Konačan učinak: odbijanje oka i uma, nečitanje i nastavak razgledavanja bez temeljnog uvida u osnovno htijenje.


Potom slijedi vremeplovna traka u službi sjećanja na učinjeno. Od spomenutoga najnovijeg uratka, koji se još može vidjeti na Gornjem gradu (dakako, u Gliptoteci se moglo posjetitelje na to upozoriti i tako načiniti logičnu nadopunu ove izložbe), pa sve do kraja, odnosno početka 1973. godine i autorova mladenačkog portreta redaju se bez prekida i naglaske fotografije povremenih i trajnih izložaba, izvaci iz projektne dokumentacije (nacrti, osobito zanimljiva razrada glazbe kao elementa izložbe), fotografije s otvorenja i posjeta izložbi (s naglaskom na javno poznatima i osobno bliskim kolegama i sebi dijakrono) itd. Nema cezure, vizualnih i mentalnih naglasaka, ničega... Razvijanje, pa i prekid trake, sugeriraju zadane zidne plohe i dvije izložbene prostorije. U konačnici, ali i u svakom trenutku u kojem se odmaknemo od nekog detalja na traci koji je uspio zadržati našu pažnju, zapravo imamo dojam prostorne instalacije - simbola u funkciji svjedočenja jednoga autorskog djelovanja. U toj su funkciji, očigledno, i koloristički složeni rani katalogi te obilje popratnoga izložbenog materijala statično položeno u horizontalne niske vitrine.

"Izložbu postavite, razmetnete i nakon toga kao da ničega nije bilo. Kao jedina stalna vrijednost ostaje katalog..." riječi su arhi-

tekta Beusana, također zabilježene u spomenutu razgovoru za *Vjesnik*. Doista, katalog ove izložbe odlično je dizajniran te ispunjen ne samo prijateljskim i dobro sročnim tekstovima (Ž. Čorak, S. Knežević i M. Beusan) te izvrsnim fotografijama već i iscrpnim popisom svih autorovih izložbenih djela. Mogao je poslužiti kao solidna osnova za izvrsnu monografiju kakvu dosada nismo imali u Hrvatskoj

(jedina je moguća usporednica katalog izložbe arhitekta Željka Kovačića *Radovi iz prošlog stoljeća*, 2001., također autora specijalizirana za oblikovanje u muzejskoj djelatnosti). Ovakvo je ostao trajnom vrijednošću jedne izložbe u kojoj je perspektiva autora njezine arhitekture bila jača od perspektive i percepcije šire publike. A izložbe bismo trebali raditi i za njih, zar ne? ✕

SUMMARY: EXHIBITION AS A SIGN FOR ELITE

 Review of the exhibition of 191 exhibition displays, laid out by architect M. Beusan, staged at the Glyptothèque, Zagreb in January and February 2008. The review discusses the exhibition in a general context of museum activity in Croatia, esteeming the 30 years of architect's

practice and evaluating the catalogue. However, in describing the layout of this exhibition, it's been noted that the perspective of the author outshines the perspective and perception of the spectator.